

Propozycje i postulaty kujawsko-pomorskich organizacji pozarządowych do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020

Sierpień 2013 roku

Wskazane poniżej postulaty i propozycje zostały wypracowane przez przedstawicieli środowiska pozarządowego reprezentujących III sektor w *Grupie roboczej wspierającej przygotowanie Kujawsko-Pomorskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020* (członków Grupy i ich zastępców) we współpracy z organizacjami pozarządowymi regionu, Radą Działalności Pożytku Publicznego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Kujawsko-Pomorską Federacją Organizacji Pozarządowych.

Poniższy materiał wynika z potrzeby wniesienia do przygotowywanego Programu Regionalnego „perspektywy obywatelskiej”. Zawarte w nim postulaty zostały podzielone na trzy grupy: **A. Kwestie przekrojowe**, tj. wartości i zasady, na których Program winien się opierać; **B. Kwestie wdrożeniowe**, tj. obszary i typy wsparcia, które Program winien uwzględnić; **C. Kwestie realizacyjne**, tj. odnoszące się do sposobu wdrażania Programu.

Dla każdego z postulatów wskazane zostały przykłady ich zapisów w strukturze Programu. Część z postulatów dotyczy dokumentu przekrojowo (dotyczy całości dokumentu).

A. Kwestie przekrojowe

1. Rozszerzenie listy beneficjentów Programu do wszystkich podmiotów

Dostęp do wszystkich osi priorytetowych winni mieć wszystkie podmioty, tworzenie w tym zakresie ograniczeń nie tylko jest nierównością w dostępie do środków publicznych, ale przede wszystkim wpływa negatywnie na jakość realizowanych projektów, a w dalszej perspektywie na rozwój i spójność regionu.

Proponowane brzmienie zapisu (powtórzone w każdej z osi priorytetowych): „Typy beneficjentów: wszystkie podmioty posiadające zdolność prawną”

2. Dostęp do środków dla partnerstw podmiotów (we wszystkich osiach)

Zgodnie z ww. punktem 1., jak i ze względu na konieczność wzajemnego wzmocnienia i wspierania się kujawsko-pomorskich podmiotów publicznych i niepublicznych konieczne jest stworzenie warunków realizacji projektów partnerskich we wszystkich osiach priorytetowych. Podejście to należy stosować wraz z akcentowaniem dostępu do środków Programu przez wszystkie podmioty.

Proponowane brzmienie zapisu (powtórzone w każdej z osi priorytetowych): „Typy beneficjentów: wszystkie podmioty posiadające zdolność prawną; partnerstwa podmiotów”

3. Aktualność danych w diagnozie i rozszerzenie diagnozy o doświadczenia I. 2007-2013

Diagnoza Programu winna wskazywać nie tylko dane aktualne (obecna wersja 1.0 Programu operuje często danymi sprzed kilku lat), ale również odnoszące się do doświadczeń wykorzystania i efektywności środków EFRR i EFS wykorzystywanych w regionie w latach 2007-2013. Konieczne jest powiązanie dotychczasowego wsparcia środków Unii Europejskiej z planami na I. 2014-2020. Dodatkowo diagnozę należy uzupełnić o informację nt. sytuacji osób niepełnosprawnych, bowiem w działaniach będzie potrzeba dostosowania systemu wsparcia do potrzeb tych osób.

Proponowane rozwiązanie: dodanie w każdej z części rozdziału „Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa” punktu „Dotychczasowe kierunki i efektywność wsparcia w obszarze”.

4. Zdefiniowanie wizji oraz wewnętrznej komplementarności Programu

Regionalny Program Operacyjny winien wskazywać na wewnętrzne powiązania poszczególnych osi priorytetowych i przyświecającą im wizję rozwojową. Dzięki takiemu podejściu (zaprezentowaniu wizji i „zazębiania się” kierunków/osi priorytetowych) możliwe będzie kompleksowe podejście i faktyczny wpływ na rozwój województwa, głównie w obszarach edukacji, przedsiębiorczości w tym społecznej oraz rewitalizacji społeczno- gospodarczej, a nie wyłącznie niwelowanie deficytów w konkretnych obszarach.

Proponowane rozwiązanie: dodanie odrębnego rozdziału w pierwszej części dokumentu poświęconego wizji rozwoju województwa i komplementarności osi priorytetowych, korespondującego z zapisami wojewódzkich programów np. Kujawsko- Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej.

5. Wprowadzenie wymogu stosowania technik partycypacyjnych w planowaniu inwestycji

Doświadczenia okresu 2007-2013 wskazują na istotną rolę partycypacji obywatelskiej w planowaniu inwestycji w regionie – dzięki stosowaniu technik partycypacyjnych inwestycje te okazują się lepiej odpowiadać na lokalne/regionalne potrzeby, zmienia się ich charakter, ale i użyteczność. Konieczne jest więc włączanie obywateli (i/lub ich zorganizowanych grup) do etapu planowania i wdrażania inwestycji. Znaczenie stosowania ww. technik jest szczególnie ważne w inwestycjach o charakterze rewitalizacyjnym, jednak w praktyce każda planowana inwestycja winna być wdrażana w ten sposób.

Proponowane rozwiązanie: dodanie w każdej osi priorytetowej do punktu „Zasady wyboru projektów do dofinansowania” wymogu „włączanie obywateli w planowanie i wdrażanie projektów poprzez stosowanie technik partycypacyjnych”

6. Rezygnacja z modelu wyłaniania projektów w oparciu o tryb systemowy

Ograniczanie listy potencjalnych realizatorów konkretnych typów projektów do wąskiego grona instytucji (tzw. beneficjentów systemowych) nie sprawdziło się w perspektywie finansowej 2007-2013. Poziom osiągniętych wskaźników i ich różnorodność zostały ograniczone przez fakt powierzenia realizacji projektów instytucjom publicznym dysponującym ograniczonym zestawem narzędzi. Jednocześnie rozwiązanie to negatywnie wpływało na tworzenie i realizację projektów konkursowych, bowiem pewne obszary i formy działania zostały w projektach konkursowych wyłączone ze względu na ich ujęcie w projektach systemowych.

Proponowane rozwiązanie: usunięcie ze wszystkich osi priorytetowych trybu systemowego jako dopuszczalnej zasady wyboru projektów do dofinansowania.

B. Kwestie wdrożeniowe

1. Wyodrębnienie osi priorytetowej poświęconej rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego

Projekt „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020” wskazuje poważne deficyty społeczeństwa obywatelskiego w regionie kujawsko-pomorskim. Jednocześnie doświadczenia bieżącej perspektywy finansowej 2007-2013 wskazują, że wsparcie na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego jest zbyt ograniczone, a potrzeby w tym zakresie ogromne. Istotne jest więc stworzenie odrębnej osi priorytetowej poświęconej temu wyzwaniu. Tym bardziej, że wskazanie w projekcie Programu (wersja 1.0) elementów skierowanych na rozwój wspólnot lokalnych, ograniczone zostało wyłącznie do obszarów wiejskich, bardzo nieprecyzyjnie wskazując realizatorów działań lokalnych (oś 12 w wersji 1.0 Programu).

Propozycja zapisu: Oś priorytetowa 13: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego;

typy beneficjentów: wszystkie podmioty, partnerstwa podmiotów;

obszar wsparcia:

- tworzenie i rozwój organizacji infrastrukturalnych społeczeństwa obywatelskiego (tworzenie i działalność centrów wspierania organizacji pozarządowych);
- wsparcie typu voucher dla organizacji pozarządowych;
- zwiększanie dostępności środków finansowych dla małych organizacji (regranting);
- wspieranie i rozwój poradnictwa obywatelskiego;
- animowanie do aktywności społecznej oraz kreowanie liderów lokalnych gotowych animować i promować zmiany (tzw. liderzy zmiany);
- tworzenie programów wspólnej realizacji polityk publicznych przez jednostki publiczne i organizacje pozarządowe;
- upowszechnianie i wdrażanie technik partycypacji obywatelskiej;
- rozwijanie narzędzi konsultacji społecznych i włączanie obywateli w tworzenie, realizację i ewaluację polityk publicznych;
- rozwijanie standardów współpracy międzysektorowej;
- wsparcie dla sektorowego i branżowego sieciowania organizacji pozarządowych
- zwiększenie wykorzystania zasobów lokalnych instytucji publicznych dla rozwijania aktywności obywatelskiej

2. Tworzenie kompleksowego systemu opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi

Projekt „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020” wskazuje na konieczność wspierania osób starszych i osób niepełnosprawnych, w wielu miejscach odnosząc się do problematyki starzejącego się społeczeństwa. Elementy tego zagadnienia znalazły się także w projekcie Programu. W związku z tym, konieczne jest stworzenie modelu wsparcia dla tej grupy, jego pilotażowe wdrożenie i upowszechnianie wypracowanych rozwiązań. Zarówno etap modelu, pilotażu, jak i dalszego wdrażania przez kolejne podmioty powinny zostać zawarte w Programie.

Proponowane rozwiązanie: dodanie w osiach priorytetowych 9 i 10 obszaru wsparcia odnoszącego się do wypracowania modelu kompleksowej opieki nad osobami starszymi w województwie, pilotażu wdrożenia modelu oraz upowszechniania i wdrażania modelu przez kujawsko-pomorskie podmioty

3. Tworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla osób zagrożonych bezdomnością

W kontekście potrzeb wskazanych powyżej (podpunkt 2.) ważne jest również wypracowanie modelu wsparcia dla osób zagrożonych bezdomnością, zwłaszcza dla wychowanków domów lub rodzin zastępczych. Wsparcie dla tej grupy jest wciąż stosunkowo rozproszone i nieskoordynowane. Konieczne jest (podobnie jak w podpunkcie 2.) stworzenie modelu wsparcia dla tej grupy, jego pilotażowe wdrożenie i upowszechnianie wypracowanych rozwiązań. Zarówno etap modelu, pilotażu, jak i dalszego wdrażania przez kolejne podmioty powinny zostać zawarte w Programie.

Proponowane rozwiązanie: dodanie w osiach priorytetowych 9 i 10 obszaru wsparcia odnoszącego się do wypracowania modelu kompleksowego wsparcia dla osób zagrożonych bezdomnością w województwie, pilotażu wdrożenia modelu oraz upowszechniania i wdrażania modelu przez kujawsko-pomorskie podmioty

4. Realizacja postulatów polityki prorodzinnej w ujęciu długofalowym

Problemy społeczne takie jak m.in. samotność osób starszych należy rozwiązywać z myślą o długofalowym oddziaływaniu, a nie wyłącznie doraźnie. Dlatego też, obok wskazanych w Programie działań na rzecz m.in. osób starszych należy przewidzieć działania długofalowe, które niwelowałyby będą dzisiejsze problemy w przyszłości. Odnosi się to głównie do wpływania na postawy, upowszechniania pozytywnych wzorców oraz tworzenia modeli i programów.

Proponowane rozwiązanie: dodanie w osiach priorytetowych obszaru wsparcia odnoszącego się do wypracowania i realizacji kampanii społecznych oraz kampanii informacyjnych upowszechniających wartość rodziny, dbałość o godność drugiego człowieka, wartość wielopokoleniowości rodzin itp.

5. Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej równoległe z sektorem przedsiębiorczości

Sektor ekonomii społecznej obejmuje m.in. podmioty prowadzące działalność gospodarczą (np. organizacje pozarządowe prowadzące ww. działalność). Tym samym konieczne jest uwzględnienie

podmiotów ekonomii społecznej jako adresatów wsparcia we wszystkich tych osiach priorytetowych i obszarach wsparcia, które adresowane są do przedsiębiorstw.

Dodatkowo warto promować stosowanie klauzul społecznych przy wydatkowaniu środków w ramach projektów, co także pozwoli na wzmocnienie podmiotów ekonomii społecznej.

W kontekście ekonomii społecznej warto zwrócić uwagę, że ze względu na brak ustawy o przedsiębiorstwie społecznym w tekście RPO 2014-2020 należy posługiwać się definicją „podmioty ekonomii społecznej”, a nie przedsiębiorstwa społeczne.

Proponowane rozwiązanie:

- ujednolicenie definicyjne odnoszące się do ekonomii społecznej – konsekwentne stosowanie definicji „podmioty ekonomii społecznej”, rezygnacja z określenia „przedsiębiorstwa społeczne”
- dodanie we wszystkich osiach i obszarach wsparcia adresowanych do przedsiębiorstw także podmiotów ekonomii społecznej jako równoległych z przedsiębiorstwami odbiorców wsparcia
- odwołanie w treści Programu do stosowania klauzul społecznych jako formy wykorzystywanej przy ponoszeniu wydatków w projektach finansowanych ze środków RPO

C. Kwestie realizacyjne

Propozycje i postulaty w tej części dotyczą kwestii technicznych wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego WK-P 2014-2020, jednak winny być brane pod uwagę już na obecnym etapie tworzenia Programu.

1. Partycypacyjne planowanie wykorzystania Pomocy technicznej Programu

Doświadczenia I. 2007-2013, a również wcześniej I. 2004-2006 wskazują, że tzw. pomoc techniczna przeznaczona na wdrażanie programów operacyjnych i ich promocję to w dużej mierze spektakularne, ale mało efektywne gospodarowanie środkami. Świadome podejście do wydatkowania środków pomocy technicznej wymaga weryfikacji potrzeb beneficjentów już na etapie planowania RPO WK-P, jak i odejścia od elementów promocji na rzecz kompleksowego wsparcia merytorycznego.

Konieczne wydaje się umożliwienie powszechnej i konstruktywnej dyskusji i wypracowanie w gronie międzysektorowym zasad wspierania beneficjentów planujących ubiegać się o środki dostępne w ramach RPO WK-P, jak i beneficjentów realizujących projekty RPO WK-P (dotyczy to m.in. wspólnego wypracowania kierunków wydatkowania środków, zasad i sposobu informowania o dostępności środków, metod wspierania beneficjentów poprzez doradztwo, edukację/szkolenia itp.).

2. Partycypacyjne planowanie zasad wdrażania Programu (naboru projektów, sposobu rozliczeń)

Konieczne jest przeprowadzenie szerokiej i konstruktywnej analizy praktyki wdrażania środków UE w regionie i ocena doświadczeń we wdrażaniu RPO WK-P 2007-2013 oraz komponentu regionalnego PO KL 2007-2013 i na ten podstawie dokonanie uproszczeń i udogodnień we wdrażaniu RPO WK-P 2013-2020 (wymagane elementy zmiany to m.in. przejście na model rozliczania projektów przez rezultaty, przygotowanie kadr instytucji wdrażających do informowania i doradzania beneficjentom, tworzenie systemów gwarantujących ciągłość zatrudnienia w administracji itp.).

*Członkowie Grupy roboczej wspierającej przygotowanie
Kujawsko-Pomorskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020*

–

Przedstawiciele organizacji pozarządowych województwa kujawsko-pomorskiego

(-)